

Neúnavný bojovník za spravedlnost

Ve čtvrtek 4. března 2021 nás ve věku 79 let navždy opustil skromný, a přece velký muž s nezapomenutelným, laskavým úsměvem, který o sobě neváhal prohlásit: *Jsem jen obyčejný velký hříšník, katolický kněz, člen řádu Tovaryšstva Ježíšova a chartista František Lízna.*

Narodil se 11. července 1941 v Jevíčce do silně věřící rodiny lidoveckého funkcionáře pronásledovaného komunisty, jeho matka byla z Podkarpatské Rusi. Už jako mladík se vymezoval proti komunistickému režimu. Poprvé byl odsouzen v roce 1960 za „hanobení sovětské vlajky“, což nebyla „mladická nerozvážnost“, ale pokus upozornit na bezpráví činěné rolníkům nuceným ke vstupu do JZD. Vojnu si odsloužil u vojenského trestného praporu v Michalovicích.

Celkem byl vězněn pětkrát, jako nejtěžší „zločinné hříchy“ proti režimu jedné strany mu byla započítána provinění při tisku a rozmnožování samizdatové křesťanské literatury nebo při rozšiřování „protistátních“ letáků. Mezitím využil politického uvolnění v roce 1968 a vstoupil do tajného noviciátu k jezuitům. Jeho rozhodnutí v tomto směru ovlivnily zkušenosti, které s jezuitou získal jako pečovatel o mentálně postižené v domově na Velehradě.

Po ukončení bohosloveckého studia přijal v roce 1974 kněžské svěcení z rukou pozdějšího arcibiskupa pražského a kardinála Františka Tomáška. Jenže státní souhlas k duchovenské činnosti nedostal a v tomto „bezprávném postavení“ setrval až do konce komunistického režimu. Směl pracovat jen v dělnických nebo nepříliš kvalifikovaných povoláních, ale toto omezení mu bohatě vyvážil fakt, že profesí sanitáře využíval jako tajně působící kněz a přinášel duchovní posilu nevléčitelně nemocným nebo umírajícím. Chartu 77 podepsal již v roce 1978 a stal se tím pro režim ještě nepohodlnějším. Vyneslo

František Lízna byl před listopadem 1989 pětkrát odsouzen do vězení

Foto: ČTK/Vojtěch Vlk

mu to opět zatčení. Představa, že se politická opozice začne ve velkém spojovat s „nábožensky zatíženými“, byla totiž pro režim „noční můrou“.

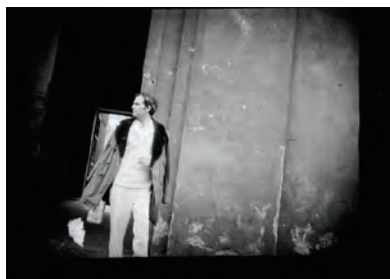
Papežova intervence

Agenti a příslušníci StB nespouštěli otcu Líznu z očí po celá desetiletí. Jak vzpomínal jeho tajný představený P. Jan Evangelista Pavlík, roku 1971 pověřený řízením jezuitské „provincie v rozptýlení“, přišli za ním „tajní“ (dlouholeté sledování neslo své plody, StB věděla o většině tajných řeholníků a představených), aby zajistil uklizení „vzdorného“ Lízny. Má přece povoleno pracovat jen s mentálně postiženými v nějakém „zapadlém“ ústavu, kde „zmizí z očí“. Tímto místem se stal ústav pro postižené ženy v Černé Hoře u Blanska. Provinciól Pavlík tak zřejmě ušetřil otcu Líznu dalšího vyšetřování a věznění.

Navzdory značně rozšířené představě, že osmdesátá léta byla již ve znamení „vysílení režimu“ a přicházející „perestrojky“ v SSSR, bezpeč-

nostní složky se s aktivními katolíky rozhodně „nemazlily“. Svědčí o tom celkem tři tresty, ke kterým byl pater Lízna odsouzen právě v této dekádě. V roce 1981 byl po velkém zátahu bezpečnosti proti katolickému samizdatu odsouzen v rámci skupiny „Krumpholc a spol.“ za „nedovolené“ vydavatelské aktivity k trestu 20 měsíců odnětí svobody. Jen díky velkému zájmu zahraničních médií a intervenci papeže Jana Pavla II. u prezidenta Gustáva Husáka se podařilo dosáhnout jeho propuštění spolu s několika dalšími odsouzenými.

Již v následujícím roce se však P. Lízna dostal do střetu se „socialistickou zákonností“ znovu, tentokrát byl odsouzen k sedmi měsícům vězení za údajné „poškození zájmů republiky v cizině“. Šlo o mstu za to, že se ho nepodařilo exemplárně potrestat v předchozím roce. StB přitom využila neopatrnosti prostředníků dovozu náboženských tiskovin původem z Německa, pravděpodobně šlo o provokaci. Dokonce ještě

Záběry, které pořídili pracovníci StB v červnu 1985 při tajném sledování Františka Lízny

Foto: ABS

29. listopadu 1988 byl Lízna odsouzen za rozšiřování letáků upozorňujících na věznění chartistů k dalším dvěma měsícům.

Po pádu komunistického režimu se v rámci pastorace věnoval především vězňům, Romům a lidem společensky vyloučeným. Jeho prvním působištěm se stalo Brno, kde do roku 1995 vykonával úřad lektora jezuitského kostela. Později byl poslán na faru ve Vyšehorkách a věnoval se práci kaplana ve věznici na Mírově. Neustále se zajímal o veřejné dění, roku 2000 přijal členství v Radě vlády pro lidská práva. Za zásluhy o demokracii byl o rok později poctěn Řádem TGM a v roce 2012 dostal Cenu Paměti národa udělovanou sdružením Post Bellum. V roce 2020 byl P. František Lízna oceněn také v zahraničí, a to cenou Jánose Esterházyho, považovaného v Maďarsku za mučedníka komunismu, která je určena zasloužilým odpůrcům tohoto režimu.

Poutník

František Lízna byl také poutníkem krácejícím po starobylých poutních cestách, ne z touhy po vytržení z nudy všedních dnů, ale ve snaze skutečně dosáhnout toho, po čem toužili jeho dávní předchůdci. Prožít na cestě ponoření se do duchovních hloubek, získat odstup od každodenních problémů. V tomto duchu popsal svoji první velkou pouť do Santiaga de Compostela a později, v době, kdy již bojoval se zhoubnou nemocí, i další, velmi symbolickou pouť na krymský Chersones. Na tomto místě před téměř 1200 lety svatí soluňští bratři Konstantin,

mnišským jménem Cyril, a Metoděj coby vyslanci byzantského císaře našli ostatky papeže sv. Klimenta, jednoho z prvních následovníků sv. Petra. Pozdější moravští věrozvěsti měli podle legendy s sebou přinést relikvii tohoto světce při své misi na Velkou Moravu. Otec Lízna šel symbolicky v jejich stopách. Doputoval na místo považované v pravoslavné tradici za místo křtu kyjevského knížete sv. Vladimíra. Učinil tak v době, kdy moskevské pravoslaví velmi potřebovalo a stále potřebuje duchovní prozření, aby nezanedbalo pro věci časné, spojené s mocí, bezmoc sobě svěřeného lidu.

P. František Lízna byl neúnavný bojovník za spravedlnost pro ty, kterým se jí ani v době demokracie nedostávalo. Výmluvným svědectvím o tom bylo jeho úsilí odhalit pravdu o smrti tajně vysvěceného katolického kněze Přemysla Coufala. Slíbil jeho rodičům, že se pokusí dosáhnout obnovení vyšetřování velmi podezřelých okolností Coufalovy smrti z roku 1981. Úmrtí tohoto kurýra mezi tajnou církví a katolickým exilem bylo vyšetřeno jen povrchně a případ se uzavřel jako sebevražda. V roce 1990 se jím sice zabývala slovenská Generální prokuratura, dospěla však k závěru, že cizí zavinění nelze prokázat.

P. František Lízna podporoval Coufalovy rodiče v jejich žádosti o intervenci u prezidenta Václava Havla a podnikl i další kroky ve spolupráci s Úřadem dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Policie ČR. Pracovníci úřadu však museli po rozdělení státu v roce 1993 veškerou dokumentaci předat na Slovensko.

Čest sv. Františkovi

A nyní mi dovoluňte malou osobní vzpomínku: naštěstí jsem ve třetím tisíciletí už nebyla v situaci, abych si povzdechla spolu s básníkem Ivanem Martinem Jirousem řečeným Magor:

*Jestli mě ještě popáté
nedopust, Bože, líznou,
dopřej mi aspoň ve vazbě
setkání s paterem Líznou.*

Na jedné z akcí Ústavu pro studium totalitních režimů v roce 2010 jsem se s otcem Líznou setkala a strávila s ním výjimečnou půlhodinku v upřímné diskusi o stavu věcí veřejných a o jeho práci s vězni. Později jsme si popovídali ještě několikrát. Měli jsme mnoho společných témat. Oba jsme například dobře znali P. Tomáše Vlasáka, zesnulého jen pár let předtím. Byl rovněž knězem-disidentem a chartistou. Roku 2003 současně s P. Františkem Líznou obdržel Cenu Františka Kriegla za výjimečné nasazení při pastorační ve věznicích.

Otče Františku, dělal jsi po celý život čest svému patronu sv. Františkovi z Assisi, tomuto neúnavnému příteli chudých, nemocných a zavržených. Nyní, sotva pár dnů po Tvém odchodu, se na Tvou adresu začaly ozývat hlasy: „Svatý ihned!“ Připomínají tak volání zástupů shromážděných po smrti papeže Jana Pavla II. před chrámem sv. Petra. Já ale pevně věřím, že Tobě by při Tvé skromnosti a síle ducha jistě stačilo, kdyby se našli pokračovatelé v Tvé práci s lidmi bez přístřeší, zatlačenými současnou spotřební společností na okraj té nejprostší lidské existence.

Markéta Doležalová